

Akta dotyczące likwidacji duszniczej Fundacji św. Wincentego (*Vinzenzstift*) znajdujące się w zasobach Archiwum Państwowego we Wrocławiu

Przed kilkoma laty „Rocznik Muzeum Papiernictwa” postawił sobie ambitne zadanie zebrania możliwie pełnych informacji o zachowanych zasobach dokumentów dotyczących dziejów Dusznik-Zdroju. W tomie siódmym (2013) ukazał się tekst Romana Stelmacha pt. *Duszniki-Zdrój i okolice w dokumencie archiwalnym (do 1945 roku)*, przedstawiający akta znajdujące się w Archiwum Państwowym we Wrocławiu przy ulicy Pomorskiej 2. Rozpoczętą przez Stelmacha kwerendę kontynuuje Anna Dziatczyk w dwóch artykułach: *Źródła archiwalne do historii miasta Duszniki-Zdrój do 1945 roku, w zasobie Archiwum Państwowego we Wrocławiu Oddział w Kamieńcu Żąbkowickim* – opublikowanym w tomie ósmym (2014) – i *Materiały archiwalne do powojennej historii Dusznik-Zdroju w zasobie Archiwum Państwowego we Wrocławiu Oddział w Kamieńcu Żąbkowickim* – umieszczonym w niniejszym, dziewiątym tomie „Rocznika Muzeum Papiernictwa” (2015). Naiwnym byłoby jednak oczekiwanie, że autorzy wspomnianych artykułów dotrą do wszystkich zachowanych źródeł archiwalnych znajdujących się w Archiwum Państwowym we Wrocławiu i w jego Oddziale w Kamieńcu Żąbkowickim. Roman Stelmach – archiwista z ogromnym doświadczeniem zawodowym – prowadził kwerendę we wrocławskim archiwum w zespołach związanych z Dusznikami oraz w takich, w których – jak przypuszczał – mogły znajdować się akta odnoszące się do Dusznik (np. w dokumentach dawnego magistratu miasta Kłodzka). Ze względu na ogrom zasobów Archiwum Państwowego we Wrocławiu nie jest natomiast fizycznie możliwe przeszukiwanie zespołów o charakterze tematycznym pod kątem dokumentów dotyczących jakiejś miejscowości i związanych z tą miejscowością organizacji.

W aktach rejencji wrocławskiej (Inwentarz 16/II, Rejencja Wrocławska, Wydział I, t. 3), w części Akta prawne (*Justitzbüro*) zachowała się jednostka *St. Vinzenzstift Rettungshaus in Bad Reinerz*¹. Jednostka zawiera 62 numerowane strony. Najstarszy z dokumentów nosi datację 20.04 [1942], na najnowszym – pochodzącym z maja 1943 roku – widnieją dopiski poczynione w czerwcu (15.06.1943, 17.06.1943).

¹ Zespół i nr inwentarzowy jednostki: Rejencja Wrocławska I/5793. Oznaczenie niemieckie jednostki: Regierung Breslau, Aktenzeichen: Just, Nr. 02167a, Betreff: *St. Vinzenzstift Rettungshaus in Bad Reinerz*.

Jednostka zawiera również uwierzytelnione odpisy Statutu Fundacji z 12 stycznia 1870 roku (strony 6–10) i dwóch dokumentów związanych z utworzeniem przez Fundację Domu Opieki nad Sierotami (*Rettungshaus*) na terenie miasta Duszniki-Zdrój, oba także z 1870 roku.

Zebrane w jednostce akta dotyczą likwidacji Fundacji przez narodowych socjalistów w latach 1942–1943. Zasadniczą część dokumentacji stanowią pisma burmistrza Dusznik-Zdroju – Heinricha Pfitznera – i reprezentującego stronę kościelną proboszcza Alfreda Becka. Jednostka zawiera także kilka dokumentów z urzędu kłodzkiego landrata, prezydenta rejencji wrocławskiej i nadprezydenta prowincji śląskiej oraz sprawozdania finansowe.

Akta jednostki *St. Vinzenzstift Rettungshaus in Bad Reinerz* znajdujące się w Archiwum Państwowym we Wrocławiu dotyczą jedynie lat 1942–1943, nie udało mi się natomiast natrafić w inwentarzu rejencji wrocławskiej, w części poświęconej organizacjom (fundacjom, związkom, towarzystwom, stowarzyszeniom) na dokumenty odnoszące się do działalności Fundacji i prowadzonego przez nią Domu Opieki nad Sierotami w latach wcześniejszych. Bez odnalezienia dokumentacji z lat 1870–1942 nie będzie możliwe odtworzenie historii Fundacji.

Przy okazji warto nadmienić, że *Rettungshaus* prowadzony przez katolicką Fundację św. Wincentego nie był jedynym dusznickim ośrodkiem opiekuńczym. Mniej więcej w tym samym czasie co dom opieki prowadzony przez *St. Vinzenzstift* powstał w Dusznikach-Zdroju także ewangelicki sierociniec. Dokumenty informujące o powstaniu ewangelickiego sierocińca są dostępne w **Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz w Berlinie (Dahlem)**. Jednostka znajduje się w spuściznie pruskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, dział: opieka społeczna (*Volkswohlfahrt*), nosi nazwę: *Evangelische Kinderherberge und Konfirmandenanstalt für verwaiste Kinder in Reinerz* i posiada sygnaturę: I. HA Rep. 77 B, Nr. 1145². Akta jednostki nie zostały dotychczas zdigitalizowane.

² <<https://www.deutsche-digitale-bibliothek.de/item/KUWSKRRMKAOL7GJERXL3GII4QI2HZ-SQB>> [dostęp: 17 października 2015 roku].

20

J. R. p.
Inst. 02 167 a

Br. 19. 9. 42.

Y An die Herrn Herr. Pfarrer
- Herr Reinert

Das obige H. Vinzenzstift hat seit
31 Jahren unter der Verwaltung, vorwiegend aber
verantwortliche Richter im Alter von 2-14
Jahren zur Verpflegung und Zucht
in Altschule. Der Hof ist sehr gut
besetzt zu einem freundlichen
Lohnen geworden, da es vorwiegend
Richter zur Zucht bestimmt, eine Art
Altschule besitzt u. auf einen
Anspruch hat.

Die Sorge für vorwiegend u. in der
Zucht verantwortliche Richter hat der
Herr selbst in die Hand genommen. Für
das Vinzenzstift besteht durch seine
Anspr. die Zucht der Richter u. von
ist vorwiegend geworden. Durch 1877
hat er schließlich in dieser, die Zucht
plan oder ist eine andere
zu geben.

ist sehr dem Haupt der Zucht
sowie der Verwaltung für die Zucht.
Y An die Herrn
- Herr Reinert
Altschule | von i. / für Zucht.

27. 10. 15. 20. J. R. E

**Der Bürgermeister
der Stadt Bad Reinerz**

Geschäftszeichen Pf./LÖ.

Es wird ersucht, in der Antwort vorstehendes
Geschäftszeichen anzugeben.

..... 1 Anlagen

Bezug: Dortiges Schreiben vom Nr.

Betr.: Städtischer Kindergarten Bad Reinerz;
hier: Aufhebung einer Stiftung.

Abschrift.

21

Bad Reinerz, den 10. Juli 1942

Jernsprecher Nr. 444 bis 447

Bankverbindungen:

Stadthauptkasse: Girokonto Nr. 114 b.b. Stadtkasse Bad Reinerz
Postsparkasse Breslau Nr. 9571

Am 12. Januar 1870 wurde vor dem Königlichen Amtsgericht in Bad Reinerz ein Statut über die Errichtung des "Vinzenzstiftes" zu Protokoll gegeben. Das Statut ist durch Königliche Kabinettsordre vom 18. September 1871 genehmigt worden. Hiermit hat die Stiftung die Rechte einer juristischen Person erhalten. Das BGB. erkennt in § 80 die Rechtsfähigkeit einer auf diesem Wege zustande gekommenen Stiftung an.

In § 1 wird als Zweck der Stiftung die Aufnahme verwaister oder von ihren Eltern vernachlässigter Kinder behufs angemessener Verpflegung und Erziehung im Alter von 2 - 14 Jahren angegeben. Es ist heute nicht mehr festzustellen, wie lange die Stiftung einzig und allein diesem Zweck gedient hat. Bis zum Jahre 1898 bestand das Vinzenzstift aus einem alten Holzhaus mit 4 Räumen, das insgesamt 14 Betten für die Unterbringung von Kindern zur Verfügung hatte. In diesem Jahre erfolgte der erste An- und Umbau. Ein weiterer Umbau ist im Jahre 1912 erfolgt und hat dann der Stiftung erweiterte Räume zur Verfügung gestellt. Schon im Jahre 1901 wurde ein Kindergarten im "Vinzenzstift" eingerichtet. Vom Jahre 1926 ab hat die Stadtgemeinde Bad Reinerz diesem Kindergarten laufend Beiträge aus Haushaltsmitteln zur Verfügung gestellt.

An

den Herrn Oberpräsidenten

der Provinz Niederschlesien

B r e s l a u

aus dem Dienstwege.